

маційна система, пов'язана як із зовнішніми, так і з внутрішніми інформаційними потоками, різномірністю видів інформації. Проблеми формування інформаційного простору, визначення суті, значення та видів інформації, проблем її систематизації за наперед визначеними ознаками є актуальними на сучасному етапі розвитку економіки України.

Література

1. Бутинець Т. А. Документування господарських фактів: теорія, методологія, комп'ютеризація : наукове видання / Т. А. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 1999. – 412 с.
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : [підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів] / [за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця]. – [5-е вид., доп. і перероб.]. – Житомир : ПП "Рута", 2003. – 726 с.
3. Использование учетной информации в процессе принятия управленческих решений // Бухгалтерская наука. – 2008. – № 10. – С. 28 – 32.
4. Озеран В. О. Бухгалтерський облік – інформаційна база системи управління / В. О. Озеран, Й. В. Канак // Вісник ЖІТІ. Економічні науки. – 2001. – № 13. – С. 31-35.

Віктор Попадич

*Львівський державний університет внутрішніх справ
м. Львів*

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ У СИСТЕМІ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Глобальна конкуренція змушує держави підтримувати конкурентоспроможність економіки і сприяти економічному розвитку, але такі дії посилюють нерівномірність розвитку країн. Тому серед проблем національної безпеки виділяються проблеми економічної безпеки держави. Найважливішим сьогодні для України є налагодження її стабільного розвитку. Сучасні умови диктують необхідність вивчення закономірностей нарощування інвестиційної активності, особливостей розгортання інвестиційних та інноваційних процесів. Проблема інвестиційної діяльності поступово набуває іншого значення і полягає не стільки у нарощуванні інвестицій, скільки в їх ефективному використанні. Важливим стає поєднання інвестицій з інноваціями, адже інноваційний розвиток потребує значних інвестицій, а інвестиції більш ефективні за умов науково-технічних досягнень.

Перші публікації з проблем економічної безпеки, що з'явилися у 1994 р., акцентували увагу на критеріях економічного зростання, економічної

незалежності, захисту національних інтересів та соціального захисту. Так російський науковець В. Савін головними функціями економічної безпеки вважає стійкість, стабільність та здатність до розвитку.

Про безпеку інвестиційної діяльності науковці говорили ще на початку 90-х. і напрацювання переросли у Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.91, де у частині 1 ст. 19 вказано: «З метою забезпечення сприятливого та стабільного інвестиційного режиму держава встановлює державні гарантії захисту інвестицій».

Інвестиційна безпека – це та сила, яка дає змогу економіці розвиватися з урахуванням об'єктивних змін, відповідно до них набувати нових напрямків, форм, видів і способів функціонування, водночас зберігаючи незмінним цільовий базис – задоволення потреб людини шляхом забезпечення виробництва, розподілу, обміну і споживання матеріальних благ. Таким чином, для досягнення інвестиційної безпеки влада повинна, з одного боку, сприяти створенню найбільш сприятливих законодавчих, фінансових, соціальних та інших умов з метою формування інвестиційної привабливості регіону для інвесторів, і, відповідно, спрямовувати капітал в економіку регіону, а з другого боку – підтримувати «слабкі» галузі, спрямовуючи на їхній розвиток бюджетні кошти для підтримки балансу економіки, її стійкості й стабільності. [6]

Елементи розвитку економічної безпеки:

- науково-технічний розвиток;
- постійна модернізація виробництва;
- наявність закладів освіти;
- інтеграція у світову економіку;
- створення умов для інноваційної діяльності;
- широка інвестиційна діяльність.

Найнадійнішим шляхом зміцнення безпеки є інноваційний, що сприяє підвищенню конкурентоздатності країни на світових ринках, адже місце країни у світі визначається якістю людського капіталу, станом освіти та науки. Інтерес іноземних компаній викликають розробки провідних українських наукових установ та вищих навчальних закладів, що мають багатогалузевий профіль. Важливу роль в інвестиційному забезпеченні економічного зростання відіграють іноземні інвестиції. Попри те, що їх частка у загальних обсягах інвестування економіки України поки що незначна, саме вони мають бути провідником високих технологій і нових знань у національну економіку.

Рівень зносу основних засобів підприємств сягає критичних меж. Реальна середня тривалість дії основного капіталу – понад 75,5 року, вона практично не зменшувалася протягом останнього часу і складає загрозу економічній безпеці. Амортизаційні відрахування, які накопичуються в

Україні, уможлиблюють відновлення ОЗ протягом майже 80-ти років, що безумовно робить їх безнадійно застарілими. У розвинених країнах у середньому вони оновлюються кожні 12-15 років.

За даними Держкомстату України питома вага експорту високих технологій України за 2008 рік складає трохи більше 1% від експорту промтоварів, хоча у 2001 та 2005 роках показник не опускався нижче 4%. Для прикладу, у США цей показник – не менше 30 % за останні 10 років. У результаті Україна втрачає свої позиції на світовому ринку високотехнологічної продукції.

Варто згадати про загрози, що існують перед інвестиціями. Причиною виникнення загроз в інвестиційній сфері є несприятливий інвестиційний клімат, який зумовлюється недосконалістю нормативно-правової бази та високим рівнем корупції і «тінізації» економіки. В інвестиційній сфері можуть виникати такі загрози: нерівномірний розподіл прямих іноземних інвестицій за регіонами і галузями економіки України; випереджальне зростання портфельних інвестицій, що може призвести до швидкого їх відпливу в разі виникнення ознак кризи; переважне спрямування інвестицій у виробництво із застарілими технологіями.

У методичних рекомендаціях щодо оцінки рівня економічної безпеки за редакції Сухорукова А.І від 2003 року чітко сформульовано, що прийнятним рівнем інвестиційної безпеки слід вважати такий рівень інвестування економіки, який забезпечував би її розширене відтворення, раціональну реструктуризацію і технологічне переозброєння.

Як індикатор інвестиційної безпеки у світовій практиці використовують показник співвідношення обсягу валових інвестицій до ВВП. Серед економістів немає однозначної думки щодо порогового значення інвестиційної безпеки країни. У працях С.Ю. Глазьева рівень цього показника пропонується у межах 19-25%. В.К. Сенчагов вважає, що він має бути у діапазоні 25-30% [4]. Визначаючи порогове значення інвестиційної безпеки, науковці виходять з необхідності перевищення введення виробничих потужностей над їхнім вибуттям, з необхідності створення умов для розширеного відтворення. Досвід розвитку економіки України дає підстави прийняти індикатор інвестиційної безпеки держави на рівні 25%.

Порогові значення індикаторів стану інвестиційної безпеки України ²

Індикатор, одиниця виміру	Порогове значення
Ступінь зношення основних засобів, %	Не більше 35
Відношення обсягу інвестицій до вартості основних фондів, %	Не менше 6
Відношення обсягів інвестицій у основний капітал до ВВП, %	Не менше 25
Відношення чистого приросту прямих іноземних інвестицій до ВВП, %	5-10
Частка прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій, %	Від 20 до 30

² «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» / Наказ Міністерства економіки України. – № 60. – 2007. – 13 с.

Визначено пороговий коридор – 25-50%. Якщо фактичний показник нижчий від порогового, то виникає загроза застійних явищ в економіці й технічного старіння обладнання. Занадто великі обсяги інвестицій у виробництво (понад 50%) призводять до зубожіння населення внаслідок згортання соціальних проектів.

Отже, основними напрямками розвитку економічної безпеки України можна вважати: створення умов для сталого зростання економіки та підвищення її конкурентоспроможності, прискорення прогресивних змін в економіці, подолання «тінізації» економіки.

Висновки. При системному підході до інвестиційної безпеки можна визначити ряд загроз, що впливають на інвестиції, тому відповідні державні органи і підприємства повинні протидіяти негативним тенденціям на ринку інвестицій та всебічно стимулювати розвиток інвестиційної діяльності. В інвестиційній сфері для підвищення економічної безпеки необхідно реалізувати такі заходи:

- покращення інвестиційного клімату;
- поєднання інвестицій з інноваціями;
- розвиток фондової торгівлі та колективного інвестування;
- протидія «втечі» капіталів;
- вдосконалення регуляторного законодавства;
- розширення фінансових можливостей місцевих бюджетів;
- забезпечення стабільності національної валюти;
- реформування податкової системи;
- зменшення імпортої залежності;
- усунення зовнішніх економічних загроз.

Інвестиційна безпека є важливим компонентом економічної безпеки держави. Захист інвестицій та їх раціональне використання, відповідно до конкретних умов, дозволить забезпечити нормальний розвиток економіки. Тому необхідно розробити систему постійного контролю та залучення інвестицій.

Література:

1. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: Монографія. – Львів: Арал, 2008. – 386 с.
2. Економічна безпека: навч. посіб. / О.Є. Користін, О.І. Барановський, Л.В. Герасименко та ін.; за ред. О.М. Джужі. – К.: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2010. – 368 с.
3. Экономическая безопасность: учебник для вузов / О.А. Грунин, А.Д. Макаров, Л.А. Михайлов и др. – М.: Дрофа, 2010. – 270 с.
4. Экономическая безопасность России: Общий курс: учебник / Под ред. В.К. Сенчагова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2010. – 815 с.

5. Минаев Г.А. Безопасность организации: Учебник. – К.: КНТ, 2009. – 440 с.
6. Система економічної безпеки держави / Під заг. ред. д.е.н., проф., заслуженого економіста України Сухорукова А.І. / Національний інститут проблем міжнародної безпеки при РНБО України. – К.: ВД «Стилос», 2009. – 685 с.
7. Франчук В.І. Основи економічної безпеки: навчальний посібник / Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів: 2008. – 203 с.

Наталія Руденко
Чорноморський державний університет
ім. Петра Могили
м. Миколаїв, Україна

ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Бюджетні установи згідно діючого законодавства фінансуються за рахунок Державного бюджету України через систему органів Державного казначейства України. Причому фінансування розподіляється на загальний та спеціальний фонди за ознакою приналежності надходжень.

До 2000 р. кошти спеціального фонду не були включені до Державного бюджету України, отже бюджетні установи мали більшу свободу дій щодо власних надходжень. Пізніше всі кошти, що включені до кошторису бюджетної установи, були враховані і в державному бюджеті. А після переходу на казначейську систему виконання бюджету та введення єдиного казначейського рахунку, Державне казначейство України отримало повний доступ до всіх ресурсів бюджетних установ в будь-який момент часу.

Ця зміна сприяла покращенню контролю за витрачанням бюджетних коштів, прозорістю виконання бюджету на всіх рівнях. Однак, повне підпорядкування всіх ресурсів установ зменшує їх потенційні можливості при веденні господарської діяльності.

Освітні установи в світі не завжди мають статус бюджетних та неприбуткових, як значна частина українських ВНЗ. Взагалі, можна виділити три базових типи фінансування вищої школи у світі [1, с.36]:

- 1) ВНЗ, діяльність яких фінансується виключно за рахунок державних коштів;
- 2) фінансування виключно за недержавні кошти;
- 3) використання змішаного фінансування у різних пропорціях.

У багатьох країнах особливості фінансування освіти пояснюються з традиційної, історичної та соціокультурної точок зору. В середині цих ти-